

TENDINȚE ȘI PROBLEME ÎN CERCETAREA PEDAGOGICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA

DOI: 10.5281/zenodo.3567589
CZU: 37.0(478):001.891

Doctor habilitat, profesor universitar **Victor ȚVIRCUN**
Institutul Diplomatic

TRENDS IN PEDAGOGICAL RESEARCHES FROM REPUBLIC OF MOLDOVA

Summary. *This release presents an analysis of the trends and problems that exist in the pedagogical research in the Republic of Moldova. At the same time, subjects and topics that need to be addressed and researched by the Moldovan pedagogical scientific community are highlighted.*

Keywords: *Pedagogical research, tendencies and problems in pedagogy, pedagogy in the Republic of Moldova.*

Rezumat: *Textul reprezintă o analiză a tendințelor și problemelor care există în cercetarea pedagogică din Republica Moldova. Sunt evidențiate subiecte și teme care trebuie să fie abordate și studiate de comunitatea științifică pedagogică moldovenească. Oferim o serie de recomandări de viitor în vederea îmbunătățirii situației din învățământ. Dezbatem aici cele mai evidente modalități de soluționare a problemelor de primă importanță din sistem.*

Cuvinte-cheie: *Cercetare pedagogică, tendințe și probleme în pedagogie, pedagogia în Republica Moldova.*

Pe parcursul ultimilor ani, tema tendințelor și problemelor în cercetarea pedagogică din Republica Moldova devine tot mai actuală. Alături de studii științifice aparte, publicate în reviste de profil au apărut și lucrări monografice colective. Printre numele de referință care abordează activ problematica **politicilor educaționale** putem numi următorii cercetători – Vladimir Guțu, Vasile Cojocaru, Dumitru Patrașcu, Nicolae Bucun, Tatiana Callo, Lilia Pogolșa, Larisa Cuznețov, Viorica Andrițchi, Nelu Vicol și alții. Totodată, analiza situației existente în știința pedagogică permite să constatăm faptul că la capitolul **lucrărilor de sinteză și de generalizare** a proceselor, tendințelor și problemelor existente în știința pedagogică din Republica Moldova există unele restanțe.

Textul nostru nu pretinde să cuprindă tot spectrul de probleme valorificate, ci putem trasa cele mai evidente modalități din perspectiva soluționării lor. După cum se știe, evoluția pedagogiei dintotdeauna a fost și rămâne condiționată de cercetare, reprezentând un factor determinant al

inovațiilor, al ameliorărilor ce survin în educație, în ansamblu. În acest context, finalitatea cercetărilor pedagogice constă în descoperirea modalităților de perfecționare a acțiunii educaționale astfel încât să-i sporească eficiența specifică în raport cu standardele stabilite.

În prezent, problema învățământului tinde să devină o direcție prioritară pentru societatea moldovenească, deoarece anume ea constituie procesul ce asigură atât formarea și dezvoltarea personalității, cât și pregătirea specialiștilor de înaltă calificare, deci un proces strict necesar pentru economia națională. De aceea, cercetarea pedagogică are ca obiect studiul fenomenului educațional, organizat și desfășurat pentru a forma și modela personalitatea umană, aptă de a se acomoda la schimbările rapide în lume.

Complexele cercetări în domeniul pedagogiei din Republica Moldova vizează atât explicarea științifică, conceptualizarea și înțelegerea activității educative, cât și ameliorarea acesteia prin introducerea schimbărilor de fond în problemele

fundamentale educaționale, schimbări de mentalitate și atitudini, modificări substanțiale în proiectarea **politicii educaționale**.

În lumina celor menționate, putem trasa cele mai evidente **tendințe, direcții, dar și probleme de cercetare** științifică în domeniul pedagogiei din Republica Moldova. **În primul rând**, tendința existentă în cadrul **teoriei educației**, cu repercusiuni în diferite sfere științifice: sociologia, filosofia, psihologia educației, pedagogia familiei, a grupurilor, pedagogia timpului liber, educației sociale în general. Astfel, cercetarea pedagogică poate fi considerată, astăzi, în mod generic, *o strategie de reglare și de autoreglare permanentă a sistemului și procesului de învățământ*, strategie ce contribuie substanțial la rezolvarea complexelor probleme educative sub aspecte socioeconomice.

Ținând cont de specificul obiectului de studiu și de posibilitățile de construire de teorii și paradigme, specialiștii în educație argumentează tot mai convingător statutul actual al pedagogiei științifice, afirmând tot mai mult că cercetarea pedagogică este una **integrativă**. În funcție de complexitatea faptului educațional studiat, cercetarea pedagogică este multi- sau interdisciplinară.

Următoarea **tendință** în cercetarea pedagogică se încadrează în intensificarea preocupărilor de cercetare în cadrul **paradigmei constructiviste**, ce constituie, de fapt, temelia activității de cercetare pe baza următoarelor caracteristici: ea este *exemplară* și destul de bună pentru a câștiga un grup stabil și mare de aderenți și este *suficientă* pentru a stimula elaborarea unor probleme interesante, nesoluționate.

Constructivismul aduce o lumină nouă în epistemologia cunoașterii prin explicațiile aduse naturii și modului cum se realizează cunoașterea realității de către individ: cum înțelege, cum corelează înțelegerea anterioară cu noile orientări, cum introduce noua înțelegere, cum corelează diferite interpretări, cum argumentează aderarea la noi idei și cum le folosește.

În cercetarea pedagogică se manifestă și **tendința de conceptualizare** printr-o atitudine prescriptivă a cercetătorilor, care se concretizează sub forma unei nominalizări directe: conceptualizarea evaluării competențelor comunicative ale elevilor, conceptualizarea formării profesionale a cadrelor didactice, conceptualizarea educației

prospective, conceptualizarea și proiectarea disciplinei în învățământul gimnazial, conceptualizarea activităților extracurriculare etc. Această abordare funcționează ca o tendință constantă, ce constituie un fel de tipar intraeducațional și extraeducațional, fără de care, practic, discursul pedagogic nu ar putea fi înțeles, căci lipsa conceptualizării ar influența malefic praxisul educațional.

Rezultatul conceptualizării este un răspuns cu valoare de certitudine, din care, la rândul său, se pot deduce alte adevăruri. Ceea ce caracterizează produsul conceptualizării este **corectitudinea, exactitatea și respectul faptelor** asupra cărora se apleacă analiza cercetătorului.

Tendința de conceptualizare este completată de o altă – **tratarea intensivă a strategiilor și tehnologiilor**, cum ar fi strategii didactice interactive în cadrul predării-învățării în liceu, tehnologii comunicative de predare a limbii, strategii de predare personalizată etc. Echilibrul dintre aceste două tendințe este dat de cadrul concret al predării-învățării, care, de facto, nu trebuie considerat ca un raport de rezolvare a problemei, ci ca un raport tensionat, ca direcție analitică cu dominantă proiectivă.

Cercetătorii care abordează strategii și tehnologii educaționale sunt mai deschiși spre diversitate, denotă o tendință stabilă de a se întreba *de ce și pentru ce* se manifestă anumite fenomene pedagogice, caută răspunsuri fundamentale și, în plus, dau dovadă de mult curaj investigativ. Anume ei sunt apti de a problematiza și a transforma realitatea într-o problemă ce trebuie rezolvată și înțeleg fenomenul pedagogic ca pe un proiect creativ.

O altă tendință se atestă ca o forță dinamică a educației, și anume aceea **a formării și dezvoltării diverselor competențe** ale elevilor/studentilor. Sprijinită de noile orientări în pedagogie, este readusă în lumină atât *dezvoltarea*, cât și *formarea*, în calitate de exponent concret al reorientării învățământului spre pragmatism.

Drept consecință, asistăm la o expansiune sporită a tematicii investigaționale formative, care impune un model inspirat de acțiune educațională, cum ar fi următoarele direcții de analiză: formarea competenței ecologice a studenților, formarea competenței de explorare/investigare a elevilor claselor primare, formarea capacităților

creative la elevi din perspectivă experiențială etc.

Una dintre tendințele în domeniu se face observabilă o dată cu tratarea problemelor de ordin general, care încearcă să opereze o trecere la **abordarea istorico-socială a fenomenelor pedagogice**, în măsură să dinamizeze în termeni mai preciși problema dezvoltării științei pedagogice. Totodată, întâmpinată cu entuziasm, tematica respectivă riscă să eludeze problema mai mult constatativ, asimilând domeniul general unui model de sorginte analitic și mai puțin interpretativ.

O tendință pronunțată este aceea a atenției sporite acordate **problemei de cercetare**, care este un fel de „preorganizare” mentală în plan teoretic a unui proiect viitor, fiind cuprinsă în experiența cercetătorului, în faptele de observație anterioare ale acestuia. Uneori formularea problemei apare ca o surpriză, la care, aparent, cercetătorul poate că nici nu a reflectat. Tema de cercetare este un aspect „exterior” al procesului de cunoaștere științifică. Ceea ce se urmărește, de fapt, este aspectul „interior”.

Formularea unei probleme de cercetare adecvate invită la reflecție, când omul de știință anticipează studiul său, proiectându-și o anumită activitate de profil. Șirul problemelor de cercetare științifică se constituie dintr-o succesiune de concept, cum sunt cele de *evaluare, comunicare, cultură, eficientizare, creativitate, competență, curriculum, învățare, predare, educație permanentă, formare continuă, educația adulților* etc.

Dintre *aspectele ce țin de probleme în cercetarea pedagogică*, putem menționa că dincolo de probleme tradiționale ce afectează pe parcursul ultimilor decenii știința pedagogică din Republica Moldova – lipsa cronică de resurse financiare, materiale și umane, scăderea prestigiului social

al profesorului și cercetătorului științific, colaboratorului științific – a căror soluționare depinde exclusiv de legislativul și executivul țării, mai sunt și altele, care pot fi rezolvate de comunitatea științifică în domeniul pedagogiei.

În primul rând, aceasta se referă la necesitatea realizării unui studiu analitic și de sinteză complex cu privire la dezvoltarea pedagogiei și științei pedagogice în Republica Moldova - de la obținerea independenței până în prezent.

Au trecut 15 ani de la aderarea țării noastre la sistemul din Bologna. Unde sunt cercetările științifice care să arate succesele și neajunsurile acestui proces? Ce rezultate pozitive am obținut și care sunt restanțele și căile de lichidare a lor?

Pe parcursul a 28 de ani de independență s-au adoptat două legi ale învățământului Republicii Moldova. Spre regret, până în prezent nu există studii științifice care să arate partea pozitivă și negativă a lor, precum și impactul asupra nivelului de calitate a învățământului din țara noastră.

De asemenea, nu se fac studii de vizibilitate științifică a diferitor proiecte și programe lansate în domeniul învățământului.

Lipsește studiile analitice complexe vis-a-vis de perspectivele dezvoltării pedagogiei naționale. Nu se face comparație și nu sunt selectate riguros cele mai eficace și reușite modele educaționale din lume, care pot fi implementate cu succes la noi în țară.

Este regretabilă și valorificarea insuficientă prin studii monografice și teze de doctor a activității renumiților savanți, cercetători – fondatori ai școlilor și direcțiilor științifice în domeniul pedagogiei din Republica Moldova.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Țviracun V., Callo T., *Tendințe moderne în cercetarea pedagogică din Republica Moldova*. În: *Academos. Revista de știință, inovare, cultură și artă*, Chișinău, 2017, Nr.1(14).
2. *Istoria și metodologia cercetării pedagogice*. Chișinău, 2016.
3. *Interogații pedagogice*, Chișinău, 2017.
4. Guțu V., *Pedagogie*. Chișinău, 2013, Guțu Vl., Vicol M., *Tratat de pedagogie – între modernism și postmodernism*, Iași, 2014.
5. Cojocaru V., *Competență – Performanță – Calitate: concepte și aplicații în educație*. Chișinău, 2016, Idem. *Timpul ca dimensiune a vieții și a înfăptuirilor*, Chișinău, 2018.

6. Patrașcu D., *Management educațional preuniversitar*, Chișinău, 1997, Idem. *Tehnologii educaționale*, Chișinău, 2005, Idem. *Fantasma mentalității*, Chișinău, 2011.
7. Bucun N., Paladi O., *Globalizarea și cercetarea psihopedagogică*, Chișinău, 2018.
8. Callo T., *Școala științifică a pedagogiei transprezente*. Chișinău: 2010; Idem *Pedagogia practică a atitudinilor*, Chișinău, 2014, Idem. *Fundamente ale educației umaniste*. În: *Educație umanistă în perspectivele triadei: Pedagogie-Filosofie-Teologie*, Chișinău, 2011.
9. Pogolșa L., *Teoria și praxiologia managementului curriculumului*. Chișinău, 2013, Idem. *Semnificația educației religioase în lumea contemporană*. În: *Dialogul civilizațiilor*, Chișinău, 2015.
10. Cuznețov L., *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*, Chișinău, 2008, Idem. *Filosofia practică a familiei*, Chișinău, 2013.